

SHAHRBANOU TADJBAKHS
I ANURADHY CHENOYA

Human Security: Concepts and Implications

Routledge, Abingdon, Oxon,
New York 2009, 272 ss.

(Karina Paulina Marczuk)

RECENZJE

Pojmowane tradycyjnie bezpieczeństwo zazwyczaj jest rozumiane jako dotyczące sfery państwa, czyli w głównej mierze jego suwerenności, integralności terytorialnej etc. W tradycyjnym ujęciu, sprowadzającym bezpieczeństwo do kwestii ochrony własnego terytorium przed zagrożeniem (militarnym) ze strony innych państw, brak jednak refleksji nad jednostką ludzką, jej bezpieczeństwem w zwykłym, codziennym życiu, bezpieczeństwem w szkole, pracy, możliwością zaspokojenia podstawowych potrzeb o znaczeniu egzystencjalnym, takich jak dostęp do wody pitnej, żywności, mieszkania, edukacji i innych. We współczesnym świecie tradycyjne konflikty militarne nie wysuwają się już na pierwszy plan, znaczenia nabierają te zagrożenia dla bezpieczeństwa, które dotyczą bardziej ludzi niż państw.

Odmiennej, alternatywnej koncepcji bezpieczeństwa, które za swój podmiot obiera człowieka, poświęcili książkę Shahrbanou Tadjbakhsh i Anuradha Chenoy. Pracę tę zatytułowano *Human Security: Concepts and Implications* (*Bezpieczeństwo jednostki ludzkiej: koncepcje i implikacje*) i wydano nakładem wydawnictwa Routledge. *Human security*, czyli bezpieczeństwo jednostki ludzkiej jest powszechne w nauce zachodniej od lat 90. ubiegłego wieku. Jak wskazuje sama nazwa, za podmiot bezpieczeństwa uważa się człowieka i koncentruje się na zaspokojeniu jego potrzeb w zakresach wąskim (tzw. szkoła kanadyjska *human security*) lub szerokim (tzw. szkoła japońska). W prezentowanej pracy autorzy badają oba nurty *human security*, wyjaśniając to pojęcie oraz koncentrując się na analizie kluczowych zagad-

nień, a także prezentując stanowiska krytyczne wobec bezpieczeństwa jednostki ludzkiej.

Omawiana praca składa się z dwóch zasadniczych części (część pierwsza, czyli „Koncepcje” i druga – „Implikacje”) podzielonych na dziesięć rozdziałów. W pierwszej części autorzy wychodzą od kwestii definicyjnych, analizując w sposób szeroki i wyczerpujący różne propozycje definicji *human security*. Co interesujące, poświęcają również uwagę głosom przeciwnym tej koncepcji, przytaczając opinie krytyczne, często twierdzące, że *human security* jest zbyt szeroką i ogólną koncepcją, by mogło być podstawą teoretyczną do badań akademickich. Szukają również funkcjonalnych powiązań między *human security* i rozwojem społecznym (ang. *human development*). Wreszcie, dokonują próby wyjaśniania, na czym polega różnica między prawami człowieka (ang. *human rights*) a *human security* (co może budzić wątpliwości zwłaszcza, gdy mamy na myśli wąski zakres bezpieczeństwa jednostki ludzkiej). W drugiej części książki skoncentrowano się na badaniu wpływu przesłanek teoretycznych *human security* na różne zagadnienia i problemy: konflikty, rola państwa i jego obowiązki – w tym miejscu trzeba zaznaczyć, że *human security* postrzega państwo jako jedno z potencjalnych zagrożeń

dla ludzi (*sic!*) – interwencje międzynarodowe, pomoc międzynarodowa. Skoncentrowano się zatem na tych płaszczyznach, które mogą powodować szereg napięć na linii władze państw narodowych – postulaty *human security*.

Na szczególną uwagę zasługuje pierwsza część książki, mająca charakter teoretyczny. Cenne i przydatne dla Czytelnika może być zebranie przez autorów wielu różnorodnych koncepcji i poglądów na to, czym jest *human security*. W literaturze przedmiotu pojawiają się liczne propozycje definicji tej koncepcji, a książka Shahrbanou Tadjbakhsh i Anuradhy Chenoya daje ich przegląd. Godne podkreślenia jest również opatrzenie książki licznymi tabelami i wykresami, które w sposób graficzny przybliżają Czytelnikowi badany problem. Z tego względu praca ta, a zwłaszcza pierwsza jej część, może być wykorzystywana również jako materiał dydaktyczny dla studentów kierunków takich jak: bezpieczeństwo narodowe i wewnętrzne, stosunki międzynarodowe, europeistyka czy politologia. Natomiast badacze dostrzegą w niej przydatne źródło, które może stanowić intelektualną inspirację do pogłębionych badań bezpieczeństwa jednostki ludzkiej.

Karina Paulina Marczuk